

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ

Юрій ОНІЩИК

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри приватного та публічного права
Київського національного університету технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

Відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Україна взяла на себе зобов'язання щодо забезпечення належного рівня захисту персональних даних відповідно до найвищих європейських та міжнародних стандартів, зокрема відповідних документів Ради Європи¹.

Основним документом у сфері захисту персональних даних у країнах ЄС є Загальний регламент про захист даних від 27 квітня 2016 року № 2016/679². Цей регламент має екстериторіальне застосування, адже спрямований на захист прав людини не тільки на території ЄС, але і поза його межами. До основних особливостей Загального регламенту про захист даних доцільно віднести такі³: 1) Загальний регламент про захист даних є актом прямої дії, має загальнообов'язковий характер та підлягає безпосередньому застосуванню без імплементації у національне законодавство держав-членів ЄС; 2) матеріальна сфера дії Загального регламенту про захист даних поширюється на повну чи часткову автоматизовану обробку даних та обробку даних із використанням неавтоматизованих засобів, за виключенням обробки даних інституціями ЄС; 3) територіальна дія

¹ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 21 березня 2014 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011/page.

² Регламент Європейського парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text.

³ Коваленко Ю.О. Захист персональних даних у практиці Європейського суду з прав людини та Суду Європейського Союзу: порівняльний аналіз: дис. ... докт. філософії за спеціальністю 293 «Міжнародне право». Київ, 2023. С. 130-131.

Загального регламенту про захист даних застосовується до обробки даних на основі визначення: території діяльності установи контролера або оператора, незалежно від фактичного місця обробки; території поза межами ЄС, якщо обробка пов'язана із постачанням товарів чи наданням послуг суб'єктам даних на території ЄС або моніторингом поведінки суб'єктів даних, якщо така поведінка відбувається у межах ЄС (так званий критерій таргетингу); території поза межами ЄС, якщо обробка здійснюється контролером через застосування державою членом права ЄС, що базується на міжнародному публічному праві, зокрема це стосується діяльності консульств чи круїзних суден під державним прапором країн-членів ЄС; 4) Загальний регламент про захист даних визначає суб'єктів даних на яких поширюється, а саме, що його дія поширюється на всіх громадян держав-членів ЄС, а також резидентів ЄС, незалежно від їхнього громадянства чи місця проживання.

У Загальному регламенті про захист даних деталізовано принцип законності (ст. 6), підставу обробки персональних даних за згодою суб'єкта даних (ст. 7, пункти 32, 33, 42 і 43 Преамбули), зміст прав суб'єкта персональних даних (право доступу до персональних даних, якими володіє суб'єкт даних про фізичну особу (ст. 15), право на виправлення (ст. 16), право на забуття – фізична особа може вимагати видалення персональних даних, якщо вона не бажає їх подальшої обробки, а суб'єкт даних не має обґрунтованих причин зберігати їх (ст. 17), право на обмеження обробки (ст. 18), право на мобільність даних (ст. 20), право на заперечення (ст. 21), посилив захист дітей (ст. 8), запроваджено обов'язок оператора повідомляти контролера без необґрунтованої затримки після того, як йому стало відомо про порушення захисту персональних даних (ст. 33), встановлено положення про кібербезпеку (ст. ст. 5, 33, 34), передбачено штрафні санкції за порушення правил обробки даних та матеріальну чи нематеріальну шкоду, заподіяну з вини контролера або оператора даних (ст. ст. 77-84). Окрім того, цей правовий акт значно збільшує категорію відомостей, що становлять персональні дані, передбачивши, серед іншого, захист даних про місцеперебування, онлайн- ідентифікаторів (IP-адреса, «cookies»), генетичних та біометричних даних⁴.

⁴ Коваленко Ю.О. Захист персональних даних у практиці Європейського суду з прав людини та Суду Європейського Союзу: порівняльний аналіз: дис. ... докт. філософії за спеціальністю 293 «Міжнародне право». Київ, 2023. С. 130-131.

У п. 11 Плану з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, затвердженого постановою КМ України від 25 жовтня 2017 року № 1106⁵, передбачено, що Україна має вдосконалити законодавство про захист персональних даних з метою приведення його у відповідність з Загальним регламентом захисту персональних даних ЄС від 27 квітня 2016 року № 2016/679, а саме: розробити та подати на розгляд КМ України законопроект щодо внесення відповідних змін до Закону України «Про захист персональних даних»; опрацювати законопроект з експертами ЄС; забезпечити супроводження розгляду ВР України законопроекту; ресурсно забезпечити впровадження Закону України; посилити інституційну спроможність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини як незалежного інституту з нагляду за дотриманням законодавства про захист персональних даних. Однак відповідних змін у законодавстві про захист персональних даних не відбулося.

Європейські стандарти захисту персональних даних мають важливе значення для України щодо виконання зобов'язання про приведення національного законодавства у відповідність до європейського законодавства. Тому забезпечення належного рівня захисту персональних даних відповідно до європейських стандартів є одним пріоритетних завдань України. У зв'язку з цим та враховуючи важливість захисту персональних даних необхідно вдосконалити законодавство про захист персональних даних, з метою приведення його у відповідність з Загальним регламентом про захист даних ЄС від 27 квітня 2016 року № 2016/679.

⁵ Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: постанова Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 року № 1106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-%D0%BF#Text>.